

Research synthese Geweld verslagen

Leontien van der Knaap en Stefan Bogaerts

Vraagstelling en beleidsbelang

In het rapport 'Geweld verslagen?' wordt verslag gedaan van een synthese van 48 studies naar de effecten van preventie van geweld in het publieke en semi-publieke domein. Dit onderzoek is aangekondigd in het 'Actieplan tegen geweld' (TK 2005-2006, 28 684, nr. 65) en komt voort uit de constatering dat er weinig bekend is over de effecten van preventieprojecten. Een preventieve aanpak van geweld vereist ook kennis over de effecten van interventies. Het justitiebeleid heeft behoefte aan kennis over de aard van de mechanismen die aan effectieve preventiemaatregelen ten grondslag liggen en over de omstandigheden waaronder deze mechanismen al dan niet werken. Drie onderzoeksvragen werden gesteld:

- 1 Welke maatregelen ter preventie van geweld in het publieke en het semi-publieke domein zijn bekend en op hun effecten onderzocht in Nederland en in het buitenland?
- 2 Welke mechanismen liggen ten grondslag aan effectieve maatregelen ter preventie van geweld in het publieke en het semi-publieke domein?
- 3 Onder welke omstandigheden worden de resultaten van effectieve maatregelen ter preventie van geweld in het publieke en het semi-publieke domein verwacht en bereikt?

Het onderzoek en onderzoek over geweld in het verleden

In een research synthese worden relevante evaluatiestudies verzameld, die kritisch worden geëvalueerd om tot een oordeel te komen over de vraag welke programma's werken. In deze research synthese is de werkwijze van de Campbell Collaboration gecombineerd met het model van context-mechanisme-uitkomst van Pawson en Tilley (1997). De effectevaluaties worden in eerste instantie op hun interne validiteit beoordeeld aan de hand van de Maryland Scientific Methods Scale (SMS) (Farrington et al. 2002). Naast de aandacht voor de interne validiteit, wordt ook aandacht besteed aan de externe validiteit. Naarmate de bevindingen uit een evaluatie beter generaliseerbaar zijn naar andere situaties (gebieden, individuen, tijdstippen, etc.), is de externe validiteit hoger. Voor het betrekken van de externe validiteit in het onderzoek wordt een beroep gedaan op het model van context-mechanisme-uitkomst van Pawson en Tilley (1997). Deze benadering focust vooral op de theorie die ten grondslag ligt van een (gedrags-)interventie. Op basis van in- en exclusiecriteria werden in totaal 48 studies naar de effecten van preventie van geweld in het publieke en het semi-publieke domein opgenomen. Deze studies hebben betrekking op 36 preventiemaatregelen. Op basis van de resultaten van de bestudeerde evaluatiestudies is de effectiviteit van de onderzochte preventiemaatregelen beoordeeld. Het gaat hierbij steeds om effectiviteit met betrekking tot het verminderen of voorkomen van

geweld. Vervolgens zijn de bestudeerde preventiemaatregelen in vier categorieën ingedeeld: 1) effectief, 2) mogelijk effectief, 3) mogelijk niet effectief, en 4) niet effectief. Niet alle studies konden op basis van de gehanteerde criteria in een van de vier categorieën worden ingedeeld.

De belangrijkste bevindingen

De 48 studies zijn uitgevoerd in landen met een vergelijkbare problematiek en contextkenmerken als Nederland. De 36 preventiemaatregelen zijn beschreven in termen van de mechanismen die eraan ten grondslag liggen, de contexten waarin ze worden uitgevoerd en de effecten die in de 48 evaluatiestudies worden gerapporteerd. Negen maatregelen zijn effectieve vormen van preventie van geweld. Zes maatregelen zijn mogelijk effectieve vormen van preventie. Vier maatregelen zijn mogelijk niet effectief en één maatregel is niet effectief in de preventie van geweld. Van zestien van de zesendertig maatregelen kan op basis van de bestudeerde studies niet worden gezegd of ze effectief zijn of niet.

Op basis van het onderzoek worden de volgende aanbevelingen gedaan:

- Meer aandacht moet worden besteed aan de evaluatie van preventieprojecten. Veel projecten worden nauwelijks geëvalueerd, waardoor van veel maatregelen onbekend is of ze effectief zijn. Vanaf de start van een preventieproject moet worden voorzien in evaluatieonderzoek.
- Vroegtijdige interventies voor jonge kinderen met gedragsproblemen en hun ouders blijken

effectief te zijn in het voorkomen van geweld tijdens de adolescentie. Dergelijke programma's zijn weliswaar niet expliciet gericht op het voorkomen van geweld in het publieke of semi-publieke domein, maar omdat het meeste geweld dat door jongeren wordt gepleegd buitenshuis plaatsvindt, is het aannemelijk dat dergelijke programma's hier wel degelijk een gunstige invloed op zullen hebben. Daarnaast verdient het aanbeveling om na te gaan welke voorschoolse interventies een gunstig effect hebben op het voorkomen van geweld en aangeboden zouden kunnen worden in Nederland.

- Het inzetten van preventieprogramma's op scholen kan een gunstige bijdrage leveren aan het verminderen van geweld op scholen. Het meeste effect valt daarbij te verwachten bij leerlingen die al een bepaalde mate van agressief gedrag vertonen.
- Het verbeteren van de straatverlichting kan in stabiele buurten met een homogene bevolkingssamenstelling een bijdrage leveren aan het voorkomen van geweld op straat.
- Het inzetten van secundaire preventie-maatregelen in publieke en semi-publieke ruimten dient gericht te gebeuren. Hiertoe moet nauwkeurig worden nagegaan welke problemen of risicofactoren aanwezig zijn waarna interventies op maat kunnen worden ingezet.
- Van een aantal specifieke preventie-maatregelen die veelbelovend lijken te zijn ter preventie van geweld, dient overwogen te worden of deze maatregelen in Nederland ingezet zouden kunnen worden. Dit betreffen onder meer het programma Safer Bars ter preventie van geweld in cafés, de programma's PeaceBuilders en Responding in Peaceful and Positive Ways ter preventie van geweld op school en het programma Safe Dates ter preventie van 'dating' geweld (zie hoofdstuk 4 van het rapport).

Literatuur

Van der Knaap, L.M., L.T.J. Nijssen, S. Bogaerts

Geweld verslagen? Een studie naar de preventie van geweld in het publieke en semi-publieke geweld
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2006

Onderzoek en beleid, nr. 239

Van der Knaap, L.M., L.T.J. Nijssen, S. Bogaerts

Violence Defied? A Review of Prevention of Violence in the Public and Semi-public Domain

Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2006

Onderzoek en beleid, nr. 239a

- Wanneer specifieke maatregelen worden overgenomen voor inzet in Nederland, moet veel aandacht worden besteed aan het implementeren en waarborgen van een hoge mate van programma-integriteit (wordt de maatregel uitgevoerd zoals de bedoeling is). Dit zijn noodzakelijke voorwaarden om elders behaalde effecten in een nieuwe context te kunnen repliceren.

Naar aanleiding van dit onderzoek heeft de Minister de Tweede Kamer laten weten dat in de toekomst systematisch aandacht zal worden besteed aan de evaluatie van preventieprojecten. Ook een aantal bestaande projecten zal onderzocht worden op hun effecten. Daarnaast zal worden nagegaan welke vroegtijdige interventies voor jonge kinderen en hun ouders een gunstig effect hebben op het voorkomen van geweld en aangeboden kunnen worden in Nederland. Tot slot zal een aantal effectief gebleken programma's worden geselecteerd om door het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) geschikt te worden gemaakt voor gebruik in Nederland.

Uit dit onderzoek blijkt dat veel preventie-maatregelen niet op hun effecten worden onderzocht. Daarnaast blijkt dat, wanneer een maatregel wel wordt geëvalueerd, de kwaliteit van het onderzoeksdesign van de studie vaak ontoereikend is om tot uitspraken te komen over de effectiviteit van de onderzochte preventiemaatregel. Slechts in een klein aantal effectstudies wordt expliciete aandacht besteed aan de onderliggende mechanismen die ervoor zouden moeten zorgen dat een preventiemaatregel de beoogde resultaten bereikt. De context waarin een maatregel is ingezet, wordt doorgaans evenmin uitgebreid beschreven en het gebrek aan evaluatiestudies werkt in de hand dat ook geëvalueerde maatregelen slechts in een zeer beperkt aantal contexten zijn getoetst.

Deze reeks omvat korte verslagen van onderzoek dat door of in opdracht van het WODC is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud het standpunt van de Minister van Justitie weergeeft.

Alle rapporten van het WODC zijn gratis te downloaden van www.wodc.nl.